

*Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerancie –
JaSom*

2019 – 1 – SK01 – KA201 – 060682

Krátkodobé školiace podujatia pre zamestnancov:
Metodické usmernenie pri tvorbe výstupu

**Školiace podujatie z oblasti
dialektológie a prepisu nárečových textov ako prostriedku sebaidentifikácie**

**Filozofická fakulta, Univerzita v Novom Sade, Dr. Zorana Đinđića 2, Nový Sad
19. – 21. októbra 2020**

**Návrh fonetickej transkripcie nárečových textov
v rámci projektu JaSom – „čitateľská transkripcia“**

**prof. Dr. Anna Makišová
doc. Dr. Jasna Uhláriková**

Nárečový materiál sa zapisuje spôsobom zaužívaným a ujatým v slovenskej dialektológii pri publikovaní prác.

Navrhujem používať transkripciu, aká je uplatnená v Čítanke nárečových textov Slovákov v Báčke, Banáte, Srijeme a Slavónsku (2010) Daniela Dudoka.

Dlhé samohlásky, dĺžka samohlások sa záväzne označuje diakritickým znamienkom, napr.: á, é, í, ó, ú – *bádok, váľok, bé, písma, ósmi, šúl'ok, fúrik*

Na označenie hlásky i, í, používať znaky i a í (nepoužívať y, ý).

Stredoslovenské dvojhlásky sa zapisujú kombináciou dvoch znakov: ja, ja, ju: pĵatok, dĵera, zaňju..., v ktorých je prvý element neslabičné ĵ. V štvrtej dvojhláske ŷo máme neslabičnú hlásku ŷ, napr.: *bŷob/p, nŷož/š, druot...*

Navrhujem používať ia, ie, iu, uo – buop, nuoš, druot

Neslabičné ů sa vyskytuje aj ako variant hlásky v – na konci slova pred prestávkou a vnútri slova po samohláske a pred spoluhláskou, napr.: praůda, d'ioůka, dáůno, sláůni... a za l v l-ovom príchastí: ůjesou, bóů, spievau, mau....

Navrhujem používať **u** – *praua, d'iouka, áuno, sláuni... ůiesou, bóu, spievau, mau*

V nárečí sa vyskytujú i slabičné **spoluhlásky r a l**, ktoré môžu byť i **dlhé r, l**, napr.: *xrčať, slza, škŕkať, tľst'...*

– *chrčať, slza, škŕkať, tľst'*

Mäkčeňom sa označuje mäkkosť hlások – t', d', ů a l', napr.: *t'áško, šťeria, d'jera, d'opka, ůevjem, šňúrka, ľiadok, ľadvja...*

– *t'áško, šťeria, d'iera, d'opka, ůeviem, šňúrka, ľiadok, ľadvia*

Na označenie hlások **ch, dz a dž** sa používajú znamienka x, z, ž, napr.: xoňik, xůoza, sážem...

Navrhujem používať **ch, dz, dž** – *choňik, chuodza, sádzem*

Spoluhlásky m, n, ů sa na konci slova zapisujú ako m: edom, d'em, vom...

Na označenie **zadopodobnej hlásky n** tiež jestvuje osobitné znamienko ů, a vyslovuje sa vtedy, keď spoluhlásky n, ů, m stoja pred k alebo g, napr.: drankat', slánka, štránge...

Navrhujem písať **n** – *drankat', slánka, štránge*

Znamienko γ je zadopodobný znelý variant spoluhlásky x a je výsledkom spodobovania podľa znelosti na hranici slov, napr.: na vrů_lave, od iů_brata, sňah_bóů...

Navrhujem písať **h** – *na vrh_lave, od ih_brata, sňah_bóu*

Spoluhlásky **m, n, ů sa pred trenými s, z, š, ž, x, h, j, v, f, r, l, l'** zaznačujú znamienkom N, napr.: popánšťil'i sa, kónski šťau, edoN z vás, g načiN ženám, zametán xľůeu, bola soN humňe, kiN ja pójd'em, bola soN vlaňi, štriNff'e, čo ván robil'i, teN lampáš, voN ľůeva vodu... (Štolc, 1968, s. 84-85).

Navrhujem písať **n** – *popánšťil'i sa, edon z vás, zametán chľieu, bola son humňe, kin ja pójd'em, bola son vlaňi, ten lampáš, von ľieva vodu*

Spoluhlásky m, n, ň sa pred spoluhláskami t, d, t', d', n, c, č, z, ž vyslovujú a zapisujú ako obyčajné n, napr.: *hribenčok, s tinto, na čánci, panťuške, minduše...*

Splývavá výslovnosť sa označuje znamienkom a vyskytuje sa v prípadoch, keď sa určitá hláska na hranici dvoch slov vynecháva, alebo keď splýva s nasledujúcou hláskou a tvorí novú hlásku (ná sa ňeboj, ke com bóu, ke sa vrátiš, ve ňinto, po za mňou).

???

Spodobovanie na hranici morfému – tvarov a na hranici slov sa uplatňuje podľa zásad spisovnej slovenčiny: *rosprávajte, potpiš sa, ňisko, d'em bóu pekni, ped' miskou, f pol'i, spadla s palášu...*

– *rosprávajte, potpiš sa, ňisko, d'em bóu pekni, ped' miskou, f pol'i, spadla s palášu...*

Keď sa na konci slova vyskytne znelá spoluhláska, vedľa nej sa píše i jej neznelý pár, napr.: *sud/t, hlad/t, buob/p, hned'/t...*

Navrhujem varianty nepísať.